

Monumentnummer*: 516521

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 maart 2001
Kadaster deel/nr 82901/8

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Witmarsum Súdwest-Fryslân Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Witmarsum

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Witmarsum B 2684

Omschrijving**

Inleiding

De Coöperatieve ZUIVELFABRIEK "De Goede Verwachting" te Witmarsum is in 1896 en 1915-1920 gebouwd. Het oorspronkelijke complex bestaat uit twee hoofdonderdelen: het fabrieksgebouw met schoorsteen en de directeurswoning. Het complex ligt aan de Witmarsumervaart, die het dorp inkomt vanuit het noorden, vervolgens een bocht maakt in westelijke richting en vóór het fabrieksgebouw langs in zuidelijke richting verder stroomt. Het complex is naar het zuidoosten georiënteerd. De oude fabriek is gebouwd in een Ambachtelijke-traditionele bouwstijl, typerend voor de fabrieksbouw waaraan elementen zijn toegevoegd die eigen zijn aan de stijl van de Art Nouveau. Aan de voorzijde en westzijde van het pand ligt een vrij smalle strook groen, die in oorsprong begrensd werd door een IJZEREN HEK, dat zowel de woning als het hoofdgebouw omsloot. Een restant van dit ijzeren hek -dat uitgevoerd is in de stijl van de Art Nouveau- ligt op de noordelijke oever van de Witmarsumervaart, aan de kant van de fabriek. Van recentere datum zijn de twee bouwonderdelen ten noorden van dit gedeelte. Deze jongere fabrieksgebouwen vallen buiten de bescherming van rijkswege, wegens te geringe monumentale waarde. De fabriek is in 1967 gesloten en wordt nu gebruikt als vestiging van een landbouwwerktuigen-bedrijf.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het fabrieksgebouw heeft een rechthoekige plattegrond en is twee bouwlagen hoog. Het wordt gedekt door een samengesteld dak (plattendak en zadeldak) met rode Hollandse pannen; het is uit bruine bakstenen opgetrokken, voor de decoratieve gemetselde elementen zijn gele bakstenen gebruikt. De gevel aan de vaartzijde (de zuidzijde) bestaat uit een lager deel in het midden -dat afgesloten wordt door een rondboogfries- geplaatst tussen een bouwdeel met plattendak, -dat afgesloten wordt door een rondboogfries tussen twee pironen- en een deel met zadeldak. Onder de topgevel is het oudste gedeelte (1896), de rest is later gebouwd (ca. 1915-1920). In dit jongere deel zijn de vensters recht, in het oudere deel zijn ze in de top onder een grote rondboog geplaatst.

De gevel aan de achterzijde heeft in de loop der jaren veel veranderingen ondergaan; vensters en deuren verplaatst en/of toegevoegd. Het INTERIEUR is qua indeling in grote mate origineel en omvat een aantal originele elementen. In de hal zijn onder andere aanwezig de originele tegelvloer van zwarte, rode en gele tegels en de trap met decoratief tegelwerk. Op de eerste verdieping in het kantoorgedeelte de houten deur met matglas, waarin de inscriptie "kantoor" is gegraveerd. De ruimte wordt gescheiden door schuifdeuren. Aanwezig zijn ook de originele kasten. Het halletje voor het kantoor is ook betegeld met tegelwerk zoals in de hal beneden. Ook in het oude laboratorium is de oorspronkelijke gele tegelvloer nog aanwezig. Deze ruimte wordt nu als opslagruimte gebruikt evenals de voormalige boterruimte met gele tegelvloer. In alle oude vertrekken zijn voor een groot deel de oude vloeren en de gele betegeling van de lambrizing nog aanwezig. Het hoge ketelhuis, ten oosten van het magazijn, staat in verbinding met de hoge SCHOORSTEEN die zich ten oosten van de fabriek bevindt. De in bruine baksteen opgetrokken schoorsteen is van veertien verstevigingsringen voorzien; in twee van de vijftien banden zijn gemetselde decoratieve motieven aangebracht in gele baksteen.

Waardering

De voormalige coöperatieve zuivelfabriek "De Goede Verwachting" uit 1896-1915/1920 te Witmarsum is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling;
- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de historisch-ruimtelijke en functionele relatie met de infrastructurele voorzieningen;
- vanwege de -in redelijke mate aanwezige, in het bijzonder binnen de categorie fabrieksgebouwen- architectonische gaafheid van zowel het exterieur als het interieur;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de dorpse omgeving;
- vanwege de -in zeer grote mate aanwezige- typologische en functionele zeldzaamheid op provinciaal niveau.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Zuivelfabriek